

Öğretmen Görüşlerine Göre Covid- 19 Salgınının Türkçe Eğitiminde Temel Dil Becerilerini Edinim Sürecine Etkisi¹

The Effect of the Covid-19 Pandemic on the Acquisition of Basic Language Skills in Turkish Education According the Teachers' Views

Fatma SUSAR KIRMIZI , Prof. Dr., Pamukkale Üniversitesi, fsusar@pau.edu.tr

İbrahim Halil YURDAKAL , Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, iyurdakal@pau.edu.tr

---

Susar Kırmızı, F. ve Yurdakal, İ. H. (2021). Öğretmen Görüşlerine Göre Covid- 19 Salgınının Türkçe Eğitiminde Temel Dil Becerilerini Edinim Sürecine Etkisi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 593-610.

Geliş tarihi:02.07.2021

Kabul tarihi:21.10.2021

Yayımlanma tarihi: 28.12.2021

Öz. Bu araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerin COVID-19 salgını sürecinde uzaktan öğretim çalışmalarına ilişkin olarak görüşlerini tespit etmektir. Çalışma öğretmen görüşlerini tespit etmeye yönelik olduğundan araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum araştırması (case study) tercih edilmiştir. Durum çalışması desenlerinden "bütüncül tek durum deseni" uygun görülmüştür. Araştırma 2020-2021 güz döneminde Denizli il merkezinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı, resmi ilkokullarda görev yapan 2., 3. ve 4. sınıf öğretmenlerinden (n=32) elde edilmiştir. Salgın sürecinde öğretmenlere ulaşmanın, yüz yüze görüşme yapmanın zorlukları göz önüne alınarak örneklemin seçiminde "kolay ulaşılabilir örneklem" tercih edilmiştir. Araştırma verilerinin elde edilmesinde araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve açık uçlu soru formu kullanılmıştır. Oluşturulan form internet ortamında öğretmenlere sunulmuş ve formlar gönüllülük esası ile doldurmuştur. Veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Her iki araştırmacı öğretmen görüşlerini büyük bir duyarlılıkla okumuş ve araştırma kodlarını tespit etmiştir. İlişkili kodlar bir araya getirilmiş ve temalar oluşturulmuştur. Oluşturulan kodlara yönelik görüşler tablolar halinde sunulmuştur. Her iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı tespit edilen kodların tutarlılığını belirlemek için görüş birliği yüzdesi hesaplanmıştır. Yapılan hesaplamalarda görüş birliğinin tüm sorular için %81'in üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen görüşlerine göre salgın sürecinde uzaktan öğretim verimli olmamıştır: Birinci sınıflara uzaktan öğretimin uygulanması okuma yazma öğretimi sürecini olumsuz etkilemiştir. Öğretmen görüşlerine göre öğrencilerin dinleme becerisi gelişmiştir. Çevrimiçi ortam konuşma becerisinin geliştirilmesinde zorluklar yaşanmasına neden olmuştur. Okuma becerisi ailelerin kontrolünde olduğu için olumsuz etkilenmiştir. Uzaktan öğretim derslerinde öğrencilerin yazma çalışmalarını kontrol etmek pek mümkün olmamıştır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19 salgını, Uzaktan öğretim, Türkçe'nin beceri alanları, İlkokul.

Abstract. The aim of this research is to determine the opinions of classroom teachers regarding distance education studies during the COVID-19 epidemic. Since the study was aimed at determining the views of teachers, case study, one of the qualitative research methods case study was preferred in the study. Among the case study designs, the "holistic single case design" was deemed appropriate. The research was carried out in the city center of Denizli in the fall semester of 2020-2021. Research data were obtained from 2nd, 3rd and 4th grade teachers (n=32) working in official primary schools affiliated to the Ministry of National Education. Considering the difficulties of reaching teachers and making face-to-face interviews during the epidemic process, "easily accessible sample" was preferred in the selection of the sample. Personal information form and

---

¹ Bu araştırma 5. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

open-ended question form developed by the researchers were used to obtain the research data. The created form was presented to the teachers on the internet and the form was filled in on a voluntary basis. The data were subjected to content analysis. Both researchers read the teachers' opinions with great sensitivity and determined the research codes. Related codes were brought together and themes were created. Opinions about the generated codes are presented in tables. Consensus percentage was calculated to determine the consistency of the codes determined separately by both researchers. In the calculations, it was determined that the consensus was over 80% for all questions. According to the opinions of the teachers, distance education was not productive during the epidemic: The application of distance education to first graders negatively affected the literacy teaching process. According to teacher opinions, students' listening skills have improved. The mobile environment has caused difficulties in the development of speaking skills. Reading skill was adversely affected as it was under the control of families. It has not been possible to control students' writing work in distance education courses.

Keywords: Covid-19, Remote teaching, Turkish language skills, Primary school.

Extended Abstract

Introduction. During the COVID-19 epidemic, teachers faced many problems in the conduct of Turkish lessons in primary schools. These problems have been experienced in many different dimensions such as distance education system, digital device, parents, students, inadequate socio-economic conditions. From time to time, teachers tried to solve some of them with their own efforts, and sometimes they got help from parents or school management. Some problems have not been resolved. During the COVID-19 epidemic, teachers faced different situations in distance education. Identifying the positive and negative aspects of this process, which emerged unexpectedly and in which educational institutions were caught unprepared, may contribute to drawing a roadmap for similar situations in the future. The aim of this research is to determine the problems encountered within the scope of the skill areas of the Turkish course according to the views of the classroom teachers in distance education during the COVID-19 epidemic process.

Method. In this study, it was deemed appropriate to use a case study, one of the qualitative research designs. Among the case study designs, the "holistic single case design" was preferred.

The research was carried out in the city center of Denizli in the fall semester of the 2020-2021 academic year. In determining the sample, "maximum diversity", one of the purposeful sampling methods frequently used in qualitative research, was preferred. Considering the epidemic measures, the priority of reaching the participants in the easiest way was taken into consideration. For this reason, the participants were reached via the internet. The research was carried out with 32 teachers (female=26; male=6) working in the 2nd, 3rd and 4th grades of primary schools affiliated to the National Education.

In this study, a personal information form and an open-ended question form developed by the researchers were used. In the COVID-19 epidemic, 9 questions were prepared to determine what teachers experienced during the distance education process. The prepared questions were presented to 4 lecturers for expert opinion. In the light of the feedback from the experts, 2 questions were removed from the form. Finally, the form consists of 7 questions and a personal information form.

Research COVID-19 outbreak An open-ended questionnaire was presented to the participants on the internet. Volunteer teachers filled the form. The answers given by the participants reached the researchers in the computer environment. The obtained data were subjected to content analysis. The answers were read with great sensitivity by both researchers and the codes were determined. The themes were reached by bringing together the related codes. Tables have been created to explain the codes. In order to determine the consistency of the codes determined by both researchers, the percentage of consensus was calculated.

Results. According to the opinions of teachers, distance education was not productive during the epidemic: The application of distance education to first graders negatively affected the literacy teaching process. According to teacher opinions, students' listening skills have improved. The mobile environment has caused difficulties in the development of speaking skills. Reading skill was adversely affected as it was under the control of families. It has not been possible to control students' writing work in distance education courses.

Discussion and Conclusion. According to the results obtained from the research, the education-teaching processes during the COVID-19 epidemic negatively affected the development of students' listening skills (9 Participants). Because students have to make more effort to listen in digital environment. Unexpected or unwanted system problems are encountered in the digital environment.

According to the results obtained from the research, 16 teachers who participated in the research stated that speaking skills were negatively affected in the distance education process. While the teachers especially stated that speaking is very related to listening skill, they also stated that the development of speaking skill lags behind because there is no effective listening process. Also, timid

students have not been entrepreneurial in screen conversation. This situation is undesirable for shy students.

According to the results obtained from the research, the COVID-19 epidemic process negatively affected the development of students' reading skills (24 participants). On the other hand, 7 participants stated that despite the support of their parents, there were problems in the development of reading habits. Therefore, according to 31 teachers who participated in the study, distance education during the COVID-19 epidemic had negative effects on the development of reading skills. According to the results obtained from the research, the teachers had difficulty in controlling the writing activities of the students (14 participants). Controlling the writing activities requires the teacher to be in the same environment with the product written by the student. The fact that the writing studies were not controlled led to the students not taking the process of producing written products seriously. According to the results of the research, the teachers could not allocate enough time to the writing studies because it took a long time (7 participants). Preparatory work for writing; each stage of writing takes a certain amount of time; teacher's guidance to students in this process; Controlling the writing process has been quite challenging in the distance education process.

Giriş

Çin’de başlayan COVID-19 salgını 2020 yılının başında tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından da küresel salgın olarak ilan edilmiştir. COVID-19 salgını yayılmaya başladığı zamandan beri yaşamın hemen her alanında beklenmedik etkilere neden olmuştur. Dahası bu etkilerin kısa zamanda ortadan kalkmasının mümkün olmadığı da öngörülür bir durumdur. COVID-19 salgını eğitim öğretimi büyük ölçüde etkilemiştir. Dünyanın pek çok ülkesinde okullar kapanmış çocukların eğitimi için sosyal etkileşimi engelleyecek çarelere başvurulmuştur. Uzaktan öğretim bu süreçte etkin bir şekilde nerdeyse tüm dünya tarafından tercih edilmiştir. Balcı’ya (2020) göre okulların kapatılması çocuklar açısından öğrenme kaybına neden olmuştur. Bu durum okulu bırakma ile sonuçlanmıştır. Ayrıca bu süreçte, öğrencilerin uzaktan eğitim koşulları kapsamında eşit imkanlara sahip olamama durumu da belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır.

COVID-19 salgını başlangıcında Çin’de uygulanan okul kapatma kararı sürekli uzatılmıştır. Ayrıca başka ülkeler de okullarda eğitime ara vermeye başlamıştır. Durumun bir anda ortaya çıkması nedeniyle öğretmenler ve okul yöneticileri bu geçişe hazırlıksız yakalandılar ve hızlı bir şekilde acil durum uzaktan eğitim sistemleri kurmaya zorlandılar. Okul kapatmalarda zirve noktasına 1 Nisan 2020 tarihinde ulaşılmış ve bu tarih itibarı ile dünya üzerindeki 193 ülkede okullarda eğitime tamamen ara verilmiştir. Bu durumda 1milyar 597 milyon öğrenci okuldan uzak kalmıştır. Bu sayı dünya genelinde eğitime devam eden bireylerin yüzde 91,2’sini oluşturmaktadır. COVID-19 salgını sürecinde 463 milyon öğrenci okuldan uzak kalmış ve eğitim alamamıştır. Daha sonraki süreçte, salgın ile mücadelede başarılı adımların atılması ile birlikte farklı ülkelerde okullar tekrar açılmaya başlanmıştır. 17 Eylül 2020 tarihi itibarı ile dünyada 53 ülkede okulların hala tamamen kapalı olduğu görülmektedir (Akköse, 2020; Donnelly, Patrinos ve Gresham, 2021; Schleicher, 2020, UNESCO, 2020; World Bank, 2020). COVID- 19 salgını sürecinde çok az sayıda ülke okulları kapalı tutmuştur. Norveç ve Fransa gibi bazı ülkeler büyük ölçüde okullarını açık tutmayı seçmiştir. Norveç’te yalnızca yedi Fransa’da ise on hafta okulların kapanması durumu söz konusu olmuştur (Fontanet, Grant, Greve-Isdahl ve Sridhar 2021).

COVID-19 salgını ile birlikte uzaktan öğretim/acil uzaktan öğretim ön plana çıkmıştır. Bununla birlikte yeni bir eğitim düzeni oluşmaya başlamıştır. Öğrenciler, veliler ve öğretmenler kendilerini daha önce alışkın olmadıkları bir durumun içinde bulmuştur. Bir anlamda COVID-19 salgınının başlaması ile birlikte eğitimde dijital bir dönüşüm yaşanmaya başlamıştır (Koçak ve Göçmen, 2020). MEB, eğitim öğretim etkinliklerini EBA TV ile desteklemiştir. Öğretmenler de derslerini EBA üzerinden gerçekleştirdiği gibi Zoom, Google Meeting üzerinden de çevrim içi dersler düzenlemiştir. Çevrim içi derslere ancak interneti ve dijital aygıtları olan öğrenciler ulaşabilirken televizyonu olan öğrenciler de EBA TV’yi izleme olanağı bulmuştur. Herhangi bir şekilde interneti olmayan; ebeveynlerinin cep telefonlarındaki interneti pek çok nedenle (ebeveynlerin izin vermemesi, ekonomik nedenler vb.) kullanamayan, evde birden fazla eğitim gören çocuk olduğu için aynı anda derse bağlanma şansı olmayan, evde eğitim ortamına bağlanmasını sağlayacak dijital aygıtı olmayan; evde televizyonu bulunmayan öğrenciler ne derslere çevrim içi olarak bağlanabilmiş ne de EBA TV’yi izleyebilmiştir. Bu durum gerek kırsal bölgelerde gerekse sosyo-ekonomik düzeyi düşük bölgelerde ciddi anlamda eğitim-öğretim hizmetinin aksamasına neden olmuştur.

Birleşmiş Milletler yayınladığı raporda önceden var olan eşitsizliğin COVID-19 süreci ile arttığını belirtmiştir. COVID-19 salgınının en çok savunmasız çocukların, yoksul veya kırsal alanlarda yaşayan genç ve yetişkinlerin, kızların, mültecilerin, engellilerin ve zorla yerinden edilmiş kişilerin öğrenme yaşamlarında büyük kayıplar yaşadığını dile getirmiştir. Rapora göre bu öğrenme kayıpları halen devam etmektedir. Bu durumun etkilerini silmek on yılları alabilecektir. Bu nedenle özellikle kızların ve genç kadınların eğitime erişiminin sağlanması ve bu bireylerin korunması yönünde tedbirlerin alınması gerekmektedir (United Nations, 2020). Koçak ve Göçmen’e (2020) göre de

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 42. maddesinde, "Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz." ifadesi ile Eğitim Hakkına vurgu yapılmıştır. COVID-19 salgını sürecinde büyük bölümünü engelli çocukların ve mülteci çocukların oluşturduğu bazı kesimler de bu haklarından faydalanamamıştır. COVID-19 salgınının eğitim ve çocuklar üzerindeki etkilerinin büyüklüğüne bakıldığında ve eğitim ekonomi arasındaki ilişki dikkate alındığında düşük ekonomik düzeyde olan ülkeleri ve ülkeler içinde de düşük ekonomik düzeye sahip çocukları daha çok etkileyeceği kolaylıkla öngörülebilir. Okul dışında eğitime ulaşma olanağı olmayan ve uzaktan eğitim araçlarına sahip olmayan çocuklar bu süreçten daha ciddi şekilde etkilenmiştir. Daha önceki salgınlarda, okullar tekrar eğitime açıldığında, düşük sosyo-ekonomik düzeyde yer alan ülkelerde ve ailelerde okula geri dönüş oranlarının çok daha düşük olduğu görülmektedir. Çocukların bir kısmı ailelerine destek olabilmek için çalışmak zorunda kalmıştır. Sadece düşük sosyo-ekonomik düzeyde olanlar değil, daha önce yaşanan benzer durumlarda kız çocuklarının okula dönüş oranlarının da daha az olduğu bilinmektedir. Ve yine özel gereksinimli bireylerin, uzaktan öğretim süreçlerine erişilebilirliklerinin daha az olması nedeni ile okullarda eğitime ara verilmesi sürecinden doğal gelişim gösteren bireylere göre daha olumsuz etkilendikleri ve etkilenecekleri öngörüsünde bulunmak da mümkündür. COVID-19 salgınında yaşanan kapanma süreçleri, çocuklarda stres, kafa karışıklığı, hayal kırıklığı, yetersizlik gibi algıların oluşmasına da neden olmuştur. (Akköse, 2020; Brooks, vd. 2020). Yapılan çalışmalarda eğitimde COVID-19 salgını dönemindeki düzenlemelerin etkisinin de uzun süre devam edeceği belirtilmektedir. Öngörülere göre olağan eğitim sürecine dönüş bir kerelik basit bir geçiş olmayacaktır. COVID-19 salgınına ilişkin kaygılar ve risk bölgeleri farklı şekilde değerlendirilecektir. Okulların açık ya da kapalı olmasının getirdiği bütün risklerin değerlendirilmesi gerekmektedir (Daniel, 2020; Arora ve Srinivasan, 2020; Viner, vd. 2021).

COVID-19 salgını sürecindeki uzaktan öğretim çalışmaları MEB tarafından kurulan televizyon kanalları ve çevrimiçi derslerle yürütülmüştür. Ders saatleri uzaktan öğretim sürecinde 30 dakika olarak belirlenmiştir. Okul, öğretmen, öğrenci ve internet alt yapısı gibi özellikler göz önüne alınarak uzaktan eğitim ders işleme sürecinde çevrimiçi sınıflarda sınıfların birleştirilmesi yoluna gidilmiştir. İnternet erişim olanağı dezavantajlı öğrencilere yönelik okul bünyelerinde EBA destek noktaları kurulmuştur. Yaşanan bütün bu olumsuzluklar Türkçe derslerindeki öğrenme öğretme etkinliklerinin de değişimi zorunlu kılmıştır. Bu süreçte MEB 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki en temel ve kritik kazanımları belirlemiş ve derslerin bu kazanımlar çerçevesinde yürütülmesini istemiştir (Çarkıt ve Koçoğlu, 2020). COVID-19 salgını sürecindeki uzaktan öğretim ilkokullarda Türkçe dersini, Türkçe derslerinde ön planda olan dört beceri alanının gelişimini de ciddi anlamda etkilemiştir. Öğretmen ve öğrencilerin ayrı ortamlarda bulunması, dijital aygıtlardan kaynaklanan sorunlar yaşanması; kitap okuma çalışmalarının yeterince takip edilememesi daha da önemlisi uzaktan eğitim sürecinin aniden hazırlıksız bir şekilde başlaması Türkçe dersi kazanımlarına ulaşmada sorunlar yaşamasına neden olmuştur.

Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanımları insanın çok yönlü gelişmesi üzerine belirlenmiştir. Öğrencilerin dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma ile ilgili dil becerilerini yaşam boyu kullanmak için kazanmaları ve bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmeleri önemsenmiştir. Türkçe dersi ile öğrencilerin etkili iletişim kurması, Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmeleri amaçlanmıştır. Türkçe Dersi Öğretim Programı; dil becerilerinin ve yeterliliklerinin geliştirilmesini, diğer tüm alanlarda öğrenme, kişisel ve sosyal gelişme ile mesleki becerileri edinmenin ön şartı olarak kabul etmektedir (MEB, 2019). Bu bağlamda bireyden yalnızca bilgi sahibi olması değil Türkçe dersinin temel becerilerini kazanması ve bu becerileri kullanarak yaşam boyu öğrenmeye devam ederek kendini geliştirmesi, öğrendiklerini yaşama taşıyabilmesi beklenmektedir. Türkçe dersi anlama, anlatma, yorumlama, iletişim kurma gibi kendini ifade etmeye dayalı becerilerin geliştirilmesini amaçlamaktadır. Temel dil becerileri ve dilbilgisi birbirleriyle dinamik bir etkileşim halindedir. Hepsi birbirini tamamlayan bir bütündür. Türkçe öğretimin temel amacının öğrencileri anadillerinin bu beceri alanlarında yetkinliğe ulaştırmak

olduğu söylenebilir (Söylemez, 2018; Kalaycı ve Yıldırım, 2020). Türkçe dersinde geliştirilmesi amaçlanan dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin diğer derslerde başarı elde etmek için de temel olduğu görülmektedir. Okuduğunu anlamayan, konuşarak kendini ifade edemeyen, düşüncelerini yazmakta zorlanan ya da dinlediğini anlayıp yorumlamayan bir öğrencinin diğer derslerde başarılı olmasını beklemek doğru değildir. Bu nedenle yaşam boyu öğrenme anlayışı içerisinde söz konusu temel becerilerin geliştirilmesi öğrencinin eleştiren, sorgulayan, haklarını arayan, karşılaştığı zorluklarla baş etmesini bilen bir birey olmasını sağlayacaktır.

COVID-19 salgını sürecinde ilkokullarda Türkçe derslerinin yürütülmesinde öğretmenler pek çok sorunla karşılaşmıştır. Bu sorunlar uzaktan öğretim sistemi, dijital aygıt, veli, öğrenci, yetersiz sosyo-ekonomik koşullar gibi çok farklı boyutlarda yaşanmıştır. Zaman zaman öğretmenler bir kısmını kendi çabaları ile çözmeye çalışmış zaman zaman da veli ya da okul yönetiminden yardım almıştır. Bazı sorunların çözülmesi ise pek mümkün olmamıştır. COVID-19 salgını sürecinde öğretmenler uzaktan öğretimde farklı durumlarla karşılaşmışlardır. Hiç beklemedik bir şekilde ortaya çıkan ve eğitim kurumlarının hazırlıksız yakalandığı bu sürecin olumlu ve olumsuz yönlerinin tespit edilmesi bundan sonraki benzer durumlar için yol haritası çizilmesine katkı sağlayabilir. Bu araştırmanın amacı COVID-19 salgını sürecindeki uzaktan öğretimde sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre Türkçe dersinin beceri alanları kapsamında karşılaşılan sorunları tespit etmektir. Bu amaca bağlı olarak şu alt problemler belirlenmiştir.

1. COVID-19 salgını sürecinde gerçekleştirilen uzaktan öğretimin “dinleme becerisi üzerindeki etkileri” nelerdir?
2. COVID-19 salgını sürecinde gerçekleştirilen uzaktan öğretimin “konuşma becerisi üzerindeki etkileri” nelerdir?
3. COVID-19 salgını sürecinde gerçekleştirilen uzaktan öğretimin “okuma becerisi üzerindeki etkileri” nelerdir?
4. COVID-19 salgını sürecinde gerçekleştirilen uzaktan öğretimin “yazma becerisi üzerindeki etkileri” nelerdir?

Yöntem

Bu çalışma öğretmenlerin görüşlerini belirlemeye yönelik olduğu için nitel araştırma yöntemi seçilmiştir.

Araştırma Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasının (case study) kullanılması uygun görülmüştür. Durum çalışması desenlerinden de “bütüncül tek durum deseni” tercih edilmiştir. Durum çalışması sosyal bilimsel araştırma yapmanın yollarından biridir. Bireylerin duruma ilişkin düşüncelerini tespit etmede kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016; Aytaçlı, 2012).

Çalışma Grubu

Bu araştırma 2020-2021 eğitim öğretim yılının güz yarısında Denizli il merkezinde gerçekleştirilmiştir. Örneklemin tespit edilmesinde nitel çalışmada sıkça kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden “maksimum çeşitlilik” tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu kapsamda sosyo-ekonomik düzeyleri baz alınarak okulların seçimleri iyi, orta ve kötü şeklinde üç boyutta yapılmıştır. Araştırma COVID-19 salgını sürecinde yapıldığı için katılımcılara ulaşmanın zorluğu göz önüne alınmıştır. Bu nedenle “Kolay ulaşılabilir veya elverişli örneklem” belirleme yöntemi tercih edilmiştir (Baltacı, 2018). Katılımcılara, salgın tedbirleri göz önüne alınarak en kolay yoldan ulaşma önceliği göz önüne alınmıştır. Bu nedenle katılımcılara internet üzerinden ulaşılmıştır. Araştırma Milli

Eğitime bağlı ilkokullarda 2., 3. ve 4. sınıflarda görev yapan 32 öğretmenle (kadın=26; erkek=6) gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve açık uçlu soru formu kullanılmıştır. COVID-19 salgınında, öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde neler yaşadığını belirlemeye yönelik olarak 9 soru hazırlanmıştır. Hazırlanmış olan sorular uzman görüşü alınması için 4 ğretim elemanına sunulmuştur. Uzmanlardan gelen dönütler işığında 2 soru formdan çıkarılmıştır. Form son olarak 7 soru ve kişisel bilgiler formundan oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma COVID-19 salgını açık uçlu soru formu internet ortamında katılımcılara sunulmuş ve gönüllü olan öğretmenler formu doldurmuştur. Katılımcılar tarafından verilen yanıtlar bilgisayar ortamında araştırmacılar ulaşmıştır. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Yanıtlar büyük bir duyarlılıkla her iki araştırmacı tarafından okunmuş ve kodlar belirlenmiştir. İlişkili kodlar bir araya getirilerek temalara ulaşılmıştır. Kodları açıklamaya yönelik tablolar oluşturulmuştur. Her iki araştırmacının tespit ettiği kodların tutarlılığını tespit etmek amacıyla görüş birliği yüzdesi hesaplanmıştır. Bu nedenle Miles ve Huberman'ın (1994) görüş birliği formülüne başvurulmuştur. (Güvenirlik formülü: Görüş birliği/ görüş birliği+ görüş ayrılığı)*100 formülü ile elde edilen görüş birliği yüzdesinin bütün sorular için %81'in üzerinde olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerden elde edilen verilere ilişkin alıntılar yapılırken birtakım kısaltmalar kullanılmıştır. Görüşülen ğretmen sırası (1, 2, 3, 4 vb.); cinsiyeti (Erkek- E, Kadın-K); yaşı (34, 24, 31 vb.), eğitim verilen sınıf düzeyi (2, sınıf, 3. Sınıf, 4. Sınıf) şeklinde kısaltmalara yer verilmiştir. Araştırma kapsamında oluşturulan kod ve temalar Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.

COVID- 19 Sürecinde Gerçekleştirilen Uzaktan Eğitimin Türkçe Dil Becerileri zerindeki Etkilerine İlişkin Olarak Oluşturulan Tema ve Kodlar

Temalar	Kodlar
Uzaktan Eğitimin Dinleme Becerisine Etkileri	Dinleme Becerisi Gelişimi
	Dinlemede Olumsuz Etki
	Dikkat Sorunu
Uzaktan Eğitimin Konuşma Becerisine Etkileri	Konuşmada Zorluklar
	Sözlü İletişim Gelişimi
Uzaktan Eğitimin Okuma Becerisine Etkileri	Okumada Olumsuz Etki
	Okumada Veli Desteği
Uzaktan Eğitimin Yazma Becerisine Etkileri	Kontrol Zorluğu
	Verimsizlik
	Zaman Sorunu
	Kitap okumama

Tablo 1'de görüldüğü gibi öğretmenlerin görüşlerinden 11 kod tespit edilmiştir. İlgili kodların bir araya getirilmesi ile de 4 tema belirlenmiştir.

Bulgular

Öğretmenlerden elde edilen veriler üzerinde yapılan incelemeler sonucunda alıntılar yapılmış ve tablolar oluşturulmuştur. Alıntılara ilişkin açıklamalara da yer verilmiştir. Her bir alt problem açıklanmaya çalışılmıştır. Birinci alt probleme yanıt vermek amacı ile “Uzaktan öğretimin Dinleme Becerisine Etkileri” teması oluşturulmuştur. Bu tema kapsamında üç kod bulunmaktadır: 1. Dinleme Becerisi Gelişimi, 2. Dinlemede Olumsuz Etki, 3. Dikkat Sorunu. İlgili temaya ilişkin bilgiler Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2.

“Uzaktan Öğretimin Dinleme Becerisine Etkileri” Temasına İlişkin Olarak Kodlar ve Frekanslar

Temalar	Kodlar	Frekanslar
Uzaktan Öğretimin Dinleme Becerisine Etkileri	Dinleme Becerisi Gelişimi	5
	Dinlemede Olumsuz Etki	9
	Dikkat Sorunu	11

Tablo 2’de de görüldüğü gibi “Uzaktan Öğretimin Dinleme Becerisine Etkileri” temasına yönelik olarak toplamda 25 görüş elde edilmiştir. Elde edilen görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

“Dinleme Becerisi Gelişimi” Koduna İlişkin Görüşler:

“Sesleri anlamak için daha iyi dinliyorlar (14, kadın, 42 yaş, 1. sınıf). Aynı anda konuşurlarsa cızırtı oluştuğu için birbirlerini dinlemeyi öğrendiler (16, kadın, 31 yaş, 4. sınıf). İlk etapta büyük bir bocalama yaşansa da ilerleyen süreçte dinleme kurallarını öğrendiler ve uyguluyorlar (17, kadın, 34 yaş, 2. sınıf).”

“Dinleme becerisi gelişimi” kodu ilgili tema içerisinde frekansı en düşük olan koddur. Bu koda yönelik olarak beş öğretmenin görüş ortaya koyduğu görülmektedir. Öğretmenlere göre COVID-19 sürecindeki uzaktan öğretimde öğrencilerin dinleme becerisi gelişmiştir. Öğrenciler dijital ortamda (bilgisayar, tablet, telefon vb.) gelen sesi daha iyi dinlemek için daha fazla çaba sarf etmektedir. Ayrıca COVID-19 salgını sürecindeki uzaktan eğitimde öğrenciler aynı anda konuşmamayı ve birbirlerini dinlemeyi de öğrenmişlerdir. Öğretmenlere göre bu durum onların dinleme kurallarına uymalarını da sağlamıştır. Uzaktan öğretimin öğrencilerin dinleme becerisini geliştirdiğini belirten beş öğretmen olduğunu belirtmekte yarar vardır.

“Dinlemede Olumsuz Etki” Koduna İlişkin Görüşler:

“Sistemden kaynaklı sorunlar nedeni ile dinleme becerileri zayıfladı (5, kadın, 35 yaş, 2. sınıf). Uzun süre elektronik cihaz kullanımının bireylerin dinleme ve anlama becerilerini olumsuz yönde etkiliyor (19, erkek, 37 yaş, 3. sınıf). Bilgisayar ortamında dinleme yapmak için çok çaba sarf etmek gerekiyor. Çocuklar bunu uzun süreli olarak gerçekleştirmekte zorlandılar (12, kadın, 40 yaş, 4. sınıf).”

Araştırmaya katılan dokuz öğretmen COVID-19 sürecinde gerçekleştirilen uzaktan öğretimin, öğrencilerin dinleme becerisi üzerinde olumsuz etkileri olduğunu dile getirmiştir. Öğretmenlere göre dijital ortamda yaşana sorunlar (ses, cızırtı vb.); uzun süre cihaz karşısında bulunma gibi nedenler öğrencilerin dinleme sürecinde sorunlar yaşamalarına neden olmuştur. Öğretmenlere göre dinleme öğrenci açısından çaba sarf etmeyi gerektiren bir beceri alanıdır. Elektronik cihaz ile uzun süreli etkileşim ile bağlantı kurmak bu konuda sorunlar yaşanmasına neden olmuştur.

“Dikkat Sorunu” Koduna İlişkin Görüşler:

“Çevredeki farklı şeylere odaklanıyorlar, yanlarında hareket eden bir kişi dahi dikkati dağıtıyor (6, kadın, 41 yaş, 2. sınıf). Sistemsel sorunlar ve aile ortamı gibi dikkat dağıtıcı etmenler olduğu için bazen beklenen düzeyde olmuyor (13, kadın, 39 yaş, 2. sınıf). Çocuklar sınıf ortamı gibi bir düzenli bir ortamda olmadığı için dikkat dağıtıcı unsurlar daha fazla. Bu da dinlemeyi olumsuz etkiledi (30, kadın, 33 yaş, 2. sınıf).”

Araştırma verileri incelendiğinde 11 katılımcının “dikkat sorunu” koduna ilişkin olarak görüş bildirdiği tespit edilmiştir. Öğretmenlere göre öğrenciler çevrelerindeki nesne ve durumlarla ilgilendiği; velileri derse müdahale ettiği, ortamda hareketlilik olduğu; sınıf ortamından uzak olduğu, dijital sistemden sorunlar olduğu için derslerde dikkat sorunları yaşamaktadır. Öğrencinin çevresindeki odaklanmasını önleyen unsurlar bulunması ders sürecini de olumsuz yönde etkilemektedir. Bu kapsamda COVID-19 salgını sonrasında öğrencilerde dikkat geliştirme çalışmalarına yer verilmelidir.

Araştırmanın ikinci alt problemine yanıt vermek amacı ile COVID-19 salgını sürecinde öğrencilerin konuşma becerilerinin nasıl etkilendiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak yapılan çözümlenmelerden elde edilen kodlar ve bu kodlarla ilişkili tema Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3.

“Uzaktan Öğretimin Konuşma Becerisine Etkileri” Temasına İlişkin Olarak Kodlar ve Frekanslar

Temalar	Kodlar	Frekanslar
Uzaktan Öğretimin Konuşma Becerisine Etkileri	Konuşmada Zorluklar	16
	Sözlü İletişim Gelişimi	16

Tablo 3 incelendiğinde “Uzaktan Öğretimin Konuşma Becerisine Etkileri” temasına ilişkin olarak toplamda 32 görüş olduğu belirlenmiştir. Her bir koda yönelik olarak tespit edilmiş olan alıntılar aşağıda sunulmaktadır.

“Konuşmada Zorluklar” Koduna İlişkin Görüşler:

“Etkili bir dinleme olmadığı için konuşma becerileri de olumsuz etkilendi (5, kadın, 35 yaş, 2. sınıf). Sürekli konuşmak istiyorlar, ancak dinleyip, anlayamıyorlar (7, kadın, 39 yaş, 4. sınıf). Çekingen öğrenciler derse fazla katılım göstermedi (13, kadın, 39 yaş, 2. sınıf). Daha kısa sürede daha hızlı anlatım yapıyoruz. Bu nedenle söz hakkı sınıftaki gibi rahat olamıyor. Dolayısıyla konuşma olarak biraz daha kısıtlanıyor (30, kadın, 33 yaş, 2. sınıf).”

Araştırmadan elde edilen verilere göre 16 öğretmen COVID-19 salgını sürecindeki eğitimde öğrencilerin konuşma becerisine yönelik olarak sorunlar yaşadığını dile getirmiştir. Öğretmenler öğrencilerin özellikle dinleme ile ilgili olarak sorun yaşadığını etkili bir şekilde dinlemedikleri için anlamadıklarını ve buna bağlı olarak da konuşmadıklarını dile getirmiştir. Çekingen öğrenciler dijital ortamda derse katılmakta yeterince girişimde bulunamamıştır. Öğretmenler belirttikleri bu durumların öğrencilerin konuşma becerilerini olumsuz etkilediğini dile getirmiştir.

“Sözlü İletişim Gelişimi” Koduna Yönelik Olarak Görüşler:

“Ekrandan konuşmak daha eğlenceli ya da değişik geldiği için belki bu konuda hevesliler. Konuşmayı çok istiyorlar (21, kadın, 36 yaş, 2. sınıf). Zaman içinde alışıp düzgün ve kurallı cümleler kurmaya başladılar. Konuşma ile ilgili olarak sorun yaşamadım (27, kadın, 42 yaş, 4. sınıf).”

Çalışmaya katılan 16 öğretmen COVID- 19 salgını sürecindeki uzaktan öğretimde öğrencilerin sözlü iletişim becerilerinin geliştiğini ifade etmiştir. Öğretmenlere göre öğrenciler ekrandan konuşma konusunda heveslidir ve konuşarak kendini ifade etmek istemektedir. Ayrıca özgüveni yüksek öğrenciler ekrandan konuşma konusunda isteklidir. Hatta uzaktan öğretim sürecine alıştıktan sonra öğrenciler bu süreci içselleştirmiş ve doğal bir şekilde konuşmaya başlamıştır. Araştırmaya katılan 16 öğretmen COVID-19 salgını sürecindeki uzaktan öğretimin sözlü iletişim becerisini geliştirdiğini belirtmiştir.

Araştırmanın üçüncü alt problemine yanıt vermek amacı ile öğretmenlere COVID-19 salgını sürecinde okuma becerisini geliştirme konusunda yaşanan sorunlara ilişkin olarak sorular yöneltilmiştir. Elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan kodlar ve tema Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4.

“Uzaktan Öğretimin Okuma Becerisine Etkileri” Temasına İlişkin Olarak Kodlar ve Frekanslar

Temalar	Kodlar	Frekanslar
Uzaktan Öğretimin Okuma Becerisine Etkileri	Okumada Olumsuz Etki	24
	Okumada Veli Desteği	7

Tablo 4 incelendiğinde “Uzaktan Öğretimin Okuma Becerisine Etkileri” teması kapsamında iki ayrı kod olduğu görülmektedir. “Okumada Olumsuz Etki” koduna yönelik olarak 24 görüş belirlenmiştir. “Okumada Veli Desteği” koduna yönelik olarak da 7 görüş tespit edilmiştir.

“Okumada Olumsuz Etki” Koduna İlişkin Görüşler:

“Kitap okumalarını takip etmek zor olduğu için okuma becerisi geriledi (6, kadın, 41 yaş, 2. sınıf). Uzaktan eğitimde okuma konusu biraz sıkıntılı geçti. Yanlış söylediği kelimeler düzeltince karışıklık oluyor ses anlaşılmıyor (16, kadın, 31 yaş, 4. sınıf). Canlı ders süreleri kısıtlı olduğu için her öğrenciye okutma olanağı bulunamıyor. Okudukları kitapları da takip edemiyoruz. Bu durum veli kontrolüne kaldı (17, kadın, 34 yaş, 2. sınıf). Artık çocuklar 2 renkli ya da birkaç renkten oluşan kitaba bakmak yerine en az 16 milyon renk içeren tablet, PC ve telefon gibi teknolojik cihazların cazibesine kapıldı. Okuma alışkanlıklarından uzaklaştılar (19, erkek, 37 yaş, 3. sınıf). Özellikle okuma alışkanlığı kazanamayan öğrenciler bu süreçte daha fazla zorluk yaşadı. Okumayı tamamen bıraktılar (25, erkek, 46 yaş, 3. sınıf). Canlı ders yoğunluğu, ev ortamı çocukların okuma etkinliklerini azalttı (28, kadın, 41 yaş, 2. sınıf).”

Alıntılarda da görüldüğü gibi araştırmaya katılan 24 öğretmen okuma becerisinin uzaktan öğretim süreci çalışmalarından olumsuz etkilendiğini dile getirmiştir. Öğretmenlere göre COVID-19 salgını sürecinde gerçekleştirilen uzaktan öğretim öğrencilerin okuma becerilerinin gelişmesinde bir engel teşkil etmiş hatta gerilemesine de neden olmuştur. Öğretmenler öğrencilerin okuduğu kitabı takip edememiş; canlı ders zamanlarında verimli okuma çalışmaları yapılamamış; öğrenciler kitap okumak yerine dijital aygıtlarla zaman geçirmeyi tercih etmiştir. Ayrıca COVID-19 salgını öncesinde kitap okuma alışkanlığı yeterince gelişmemiş öğrenciler bu süreçte okuma alışkanlığından neredeyse tamamen uzaklaşmıştır. Diğer taraftan ev ortamı da öğrencilerin okumaya aman ayırmasını olumsuz etkilemiştir. Araştırmaya katılan öğretmenler öğrencilerin okuma alışkanlığını geliştirme konusunda etkili çalışmalar yapmak için uygun fırsatlar yakalayamamıştır.

“Okumada Veli Desteği” Koduna İlişkin Görüşler:

“Salgından dolayı ekonomisi bozulan ailelerde çocuklarında okuma becerilerinin gerilediğini görüyoruz (5, kadın, 35 yaş, 2. sınıf). Okuma becerisi uzaktan eğitim sürecinden kötü etkilendi. Veli ile iş birliği yaparak sorunu çözmeye çalıştık. Yine de yeterli olmadı (21, kadın, 36 yaş, 2. sınıf). Ne yazık ki okuma takibini çok fazla yapamıyorum, günlük okumalarını ailelerine soruyorum. Aileler nasıl neyi ne kadar okutuyorlarsa onu biliyorum (23, kadın, 38 yaş, 2. sınıf). Okuma yönünden de yüz yüze eğitim gibi olamıyor ne yazık ki. Bazı veliler öğrencilerle düzenli okuma saati yapamıyorlar. Kesinlikle aile ile birlikte okuma yapmaları sağlanmalıdır (30, kadın, 33 yaş, 2. sınıf).”

Araştırmaya katılan 7 öğretmen COVID-19 salgını sürecinde okuma alışkanlığının gerilediğini ancak veli desteği ile bu konuda çözüm üretmeye çalıştıklarını belirtmiştir. Öğretmenlere göre veli desteği bu süreçte okuma alışkanlığının geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Velilerin kitap okuma takibi konusunda duyarlı olmaması, öğretmenleri yeterince bilgilendirmemesi, veli ile iş birliği yapmanın yeterli olmaması sorunları çocukların okuma alışkanlığının gelişimini istenmeyen bir şekilde etkilemiştir. Salgın sürecinde ekonomik sorunlar yaşayan ailelerin çocuklarının kitap okuma alışkanlığının olumsuz etkilendiği de dile getirilmiştir.

Araştırmanın dördüncü alt problemine yanıt vermek amacı ile öğretmenlere yazma çalışmalarında yaşadıkları sorunlarla ilgili sorular yöneltilmiştir. Elde edilen verilerden yola çıkılarak COVID-19 salgını sürecindeki uzaktan öğretimin yazma becerisi üzerindeki etkilerine yönelik olarak elde edilen kodlar ve tema Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5.

“Uzaktan Öğretimin Yazma Becerisine Etkileri” Temasına İlişkin Olarak Kodlar ve Frekanslar

Temalar	Kodlar	Frekanslar
Uzaktan Öğretimin Yazma Becerisine Etkileri	Kontrol Zorluğu	14
	Verimsizlik	11
	Zaman Sorunu	7
	Kitap okumama	4

Tablo 5’e göre “Uzaktan Öğretimin Yazma Becerisine Etkileri” teması kapsamında dört ayrı kod olduğu görülmektedir. “Kontrol zorluğu” koduna yönelik olarak 14; “kitap okumama” koduna yönelik olarak 4 görüş belirlenmiştir.

“Kontrol Zorluğu” Koduna İlişkin Görüşler:

“Metin yazma sürecini kontrol edemedim (3, erkek, 38 yaş, 4. sınıf). Uzaktan eğitimde en çok yazma becerisi etkilendi. Kontrol edemedim. (8, erkek, 43 yaş, 4. sınıf). Öğrenciler yazma çalışmalarını geçitirdiler. Çünkü kontrol edemedik (9, erkek, 38 yaş, 4. sınıf). Yazım kurallarını ve noktalama işaretlerinin nasıl kullanıldığını kontrol etmek için yüz yüze eğitim gerekiyor. Uzaktan eğitimle bu mümkün olmadı (19, erkek, 37 yaş, 3. sınıf). “

Kontrol zorluğu kodu 14 öğretmen tarafından dile getirilmiştir. Öğretmenlere göre COVID-19 sürecindeki uzaktan öğretim öğrencilerin yazma çalışmalarının kontrol edilmesini zorlaştırmıştır. Bu durum öğrencilerin daha yalın yazılara yazmalarına neden olmuştur. Bunun yanı sıra yazma becerisi gerektiren çalışmalar da öğrenciler tarafından gerektiği gibi yapılamamıştır. Öğretmenler yazım kuralları ve noktama imlerinin doğru kullanımına yönelik olarak da gerekli kontrolleri yapmakta zorlanmıştır.

“Verimsizlik” Koduna İlişkin Görüşler:

“Ara ara yazma çalışmaları yaptırdım ama verimli olduğunu düşünmüyorum. (5, kadın, 35 yaş, 2. sınıf). Yazılı anlatımda çocukların hayal güçlerini kullanması mümkün olmadı. Online eğitimle bu mümkün olmadı. Öğrenciler yazma çalışmalarını geçiştirdiler (11, kadın, 39 yaş, 3. sınıf). Bağımsız yazma çalışmaları yapılamadı. Öğrencilerin ilginç yazılar oluşturması için uygun bir ortam yoktu. Yazdıklarını okuduklarında bile sesle ilgili sorun yaşadık (14, kadın, 42 yaş, 2. sınıf). Öğrencilerimden günlük tutmalarını istedim. Sınıf içi yazma çalışmaları çok zor ilerliyor çünkü (24, kadın, 38 yaş, 2. sınıf). Grupla yazma çalışmalarını yaptıramadım. Bireysel yazma çalışmaları da verimli olmadı. Öğrenciye dersle ilgili notları aldırarak bile sorun oldu (32, kadın, 39 yaş, 2. sınıf).”

Verimsizlik koduna yönelik olarak 11 öğretmen görüş bildirmiştir. Öğretmenlere göre dijital ortamda yazma çalışmaları verimli bir şekilde gerçekleştirilememiştir. Öğrenciler yazılarında etkili içeriklere yer vermemiş; hayal güçlerini kullanmak için çaba sarf etmemiş, yazdıklarını okurken de sistemle ilgili sorunlar yaşamışlardır. Öğretmenler bu süreçte grupla yazma çalışmalarını ve bireysel yazma çalışmalarını da yapamadıklarını belirtmişlerdir. Sınıf içinde nitelikli bir şekilde yapılamayan yazma çalışmaları için seçenekler oluşturmaya çalışmışlardır.

“Zaman Sorunu” Koduna İlişkin Görüşler:

“Yazma çalışmalarının yapılması uzun zaman alıyor. Ayrıca her bir aşamasını kontrol etmek de zaman alıcı. Bu nedenle yazma çalışmalarında sorunlar yaşanmaktadır (6, kadın, 41 yaş, 2. sınıf). Yazma çalışmasını yapmak için uzun zaman gerekiyor. Ayrıca yazdıktan sonra da kontrol edilmesi gerek. Uzaktan eğitim bunları yapmak için hiç uygun değil (15, kadın, 43 yaş, 4. sınıf). Yazı becerisi olumsuz yönde etkilendi. Çocuklar uzun uzun keyifle yazamadılar (27, kadın, 42 yaş, 4. sınıf). Yazma becerisinin gelişmesi için sık sık çalışma yapmak gerek. Uzaktan eğitimde bu pek mümkün değil (31, kadın, 2. sınıf).”

Araştırmaya katılan yedi öğretmen yazma çalışmaları konusunda zamanı yetiştirme sorunu yaşadıklarını dile getirmiştir. Öğretmenlere göre yazma uzun zaman almaktadır. Yazma çalışmasının her bir aşaması öğrencinin yazdıklarının takibini gerektirmektedir. Bu da zaman alıcı bir durumdur. Uzaktan öğretimde yazma çalışmalarına uzun zaman ayırmak pek mümkün değildir. Bu nedenle yazma çalışmaları olması gereken düzeyde yapılamamıştır.

“Kitap Okumama” Koduna İlişkin Görüşler:

“Öğrenciler COVID-19 sürecinde yeterince kitap okumadılar. Bu nedenle yazma çalışmalarında da başarılı olamadılar (20, kadın, 39 yaş, 2. sınıf). Çocuklar COVID-19 sürecinde kitap okumadılar. Çoğunlukla bilgisayar başında zaman geçirdiler. Kelime hazineleri gelişmedi. Dolayısıyla yazma çalışmalarını da iyi yapamadılar (22, kadın, 40 yaş, 2. sınıf). Bu dönemde kitap okumadılar bu durum yazma çalışmalarına da yansdı (32, kadın, 39 yaş, 2. sınıf).”

Araştırmaya katılan 4 öğretmen öğrencilerin COVID-19 salgını sürecinde yeterince kitap okumadıklarını ve bu nedenle de yazma çalışmalarında etkili bir başarı ortaya koyamadıklarını ifade etmiştir. Öğrenciler kitap okumak yerine dijital aygıtlarla zaman geçirmeyi tercih etmiş ve kelime hazineleri de yeterince gelişmemiştir. Bu süreç öğrencilerin yazma çalışmalarını da olumsuz etkilemiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular kapsamında COVID-19 salgın sürecindeki eğitim-öğretim süreçleri öğrencilerin dinleme becerilerinin gelişimini olumsuz yönde etkilemiştir (9 Katılımcı). Çünkü öğrenciler dijital ortamda dinleme yapmak için daha fazla çaba sarf etmek durumundadır. Dijital ortamda beklenmedik ya da istenmeyen sistem sorunları ile karşı karşıla kalınmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlere göre öğrencinin karşılaştığı bu durumlar dinleme becerisinin gelişimini de istenmedik bir şekilde etkilemektedir. Yine araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğrenciler derslerde dikkat sorunu yaşadıkları için istenen nitelikte dinleme gerçekleşmemektedir. Bu yönde görüş bildiren 11 katılımcı bulunmaktadır. Öğretmenler öğrencilerin sınıf ortamındaki gibi öğrenme yaşantılarının gerçekleştiği bir ortamda bulunmamasını gerek ailelerin gerekse beklenmedik unsurların derste araya girmesini; sistemde zaman zaman beklenmedik sorunların yaşanması gibi nedenleri dikkat dağıtıcı etkenler olarak değerlendirmiştir. Toplamda 20 öğretmen salgın sürecindeki uzaktan öğretimin öğrencilerin dinleme becerilerinin gelişimini olumsuz yönde etkilediğini ifade etmiştir. Çalışmaya katılan 5 öğretmen de salgın sürecindeki uzaktan öğretimin öğrencilerin dinleme becerileri üzerinde olumlu bir etki yaptığını dile getirmiştir. Öğrenciler aynı anda konuşmalarını gerektiğini ve dinleme kurallarına uymayı öğrenmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular kapsamında araştırmaya katılan 16 öğretmen uzaktan öğretim sürecinde konuşma becerisinin olumsuz yönde etkilendiğini belirtmiştir. Öğretmenler özellikle konuşmanın dinleme becerisi ile çok ilişkili olduğunu dile getirirken etkili bir dinleme süreci yaşanmadığı için konuşma becerisinin gelişiminin de geri kaldığını dile getirmiştir. Ayrıca çekingen öğrenciler ekran konuşmada girişimci olmamıştır. Bu durum çekingen öğrenciler açısından istenmeyen bir durumdur. Diğer taraftan araştırmada yer alan 16 öğretmen de COVID-19 salgını sürecindeki uzaktan öğretimin öğrencilerin sözlü iletişim becerisini olumlu yönde etkilediğini dile getirmiştir. Öğretmenlere göre öğrenciler dijital ortamda konuşmak için oldukça isteklidir. Ayrıca özgüveni yüksek ve derse katılımı seven öğrenciler ekrandan konuşmak için oldukça girişimci bir tavır takınmıştır. Öğrenciler uzaktan öğretim sürecine alıştıkça daha doğal bir şekilde kendini ifade etmeye başlamıştır. Fidan (2021) birinci sınıf öğretmenleri ile yaptığı nitel çalışmada da benzer sonuçlara ulaşmıştır. Öğretmenler uzaktan öğretim sürecinde sözlü iletişim becerilerinin olumlu yönde gelişim gösterdiğini ifade etmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre COVID-19 salgın süreci öğrencilerin okuma becerilerinin gelişimini olumsuz etkilemiştir (24 katılımcı). Diğer taraftan 7 katılımcı da veli desteğine rağmen okuma alışkanlığının gelişiminde sorunlar yaşandığını belirtmiştir. Dolayısı ile çalışmaya katılan 31 öğretmene göre COVID-19 salgını sürecinde gerçekleştirilen uzaktan öğretim okuma becerilerinin gelişimi üzerinde olumsuz etkilere neden olmuştur. Öğretmenlere göre öğrencilerin okuduğu kitaplar takip edilememiştir. Canlı ders süreleri kısıtlı olduğu için verimli okuma çalışmaları yapılamamıştır. Öğrencilerin dijital aygıtlara olan ilgileri okuma alışkanlığının gelişmesine engel olmuştur. Uzaktan öğretim çalışmaları okuma becerilerinin geliştirilmesinde gerekli ortamların oluşturulmasını önleyici bir yapı içermektedir. Öğretmenler okuma alışkanlığının geliştirilmesi için veli desteği almaya çalışsa da istenilen başarı elde edilememiştir. Ayrıca katılımcıların görüşlerine göre COVID-19 salgının etkilerinden dolayı ekonomik sıkıntılar yaşayan ailelerin çocuklarının okuma alışkanlığı da gerilemiştir. Özellikle ekonomik durumlar uzaktan öğretim sürecinde önemli bir etken olmuştur. Nitekim Yurdakal ve Susar Kırmızı'da (2021) araştırmalarında öğretmen adaylarının süreçte ekonomik sebeplerden ötürü sıkıntılar yaşadıklarını belirtmiştir. Özel'e (2020) göre COVID-19 salgını ilkökul öğrencilerinin okuma becerinde büyük ölçüde kayıp yaşanmasına neden olmuştur. Akköse'ye (2020) göre de 2020 yılı sonbaharında öğrencilerin yüzde 63-68 arasında okuma kaybı ile eğitime geri döndükleri öngörülmüştür. Engzell, Frey ve Verhagen (2021) Hollanda'da COVID-19 salgınında öğrenme kayıplarına yönelik olarak bir araştırma yapmıştır. Araştırmada Hollanda'da salgın öncesinde yapılan ulusal sınavlarla salgın sürecinde gerçekleştirilen sınavlar karşılaştırılmıştır. Ayrıca araştırmada Hollanda'da yalnızca nispeten kısa bir karantinadan (8 hafta) geçildiği ve ülkenin adil bir okul finansmanı sistemine ve dünyanın en yüksek geniş bant erişim oranına sahip olduğu da belirtilmiştir.

Buna rağmen araştırma sonuçlarına göre yaklaşık yüzde 3 puanlık veya 0,08 standart sapmalı bir öğrenme kaybı olduğu belirlenmiştir. Daha az eğitilmiş evlerden gelen öğrenciler arasında kayıpların ise %60'a kadar daha fazla olduğu da elde edilen sonuçlar arasındadır. Bu durum ailelerin çocukları üzerindeki dengesiz etkisine ilişkin kaygılar oluşmasına neden olmuştur. Benzer sonuçlar pek çok araştırma ve raporda da dile getirilmiştir. Pek çok uluslararası birçok örgüt hazırladığı raporlarda da yoksul ve dezavantajlı ailelerin çocuklarının önemli ölçüde öğrenme kayıpları yaşadığını dile getirmiştir (United Nations, 2020; Schleicher, 2020). Bayburtlu (2020) Türkçe öğretmenleri ile yaptığı araştırmada COVID-19 sürecinde öğretmenlerin velilerle iletişim halinde olduklarını tespit etmiştir. Ancak bazı veliler uzaktan eğitim sürecindeki çalışmalara ya da öğrenciye yeterince ilgi göstermemektedir. Aykar ve Yurdakal (2021) araştırmalarında COVID-19 sürecinde ailelerin sürece yönelik olumlu tutumlar sergilemediğini dolayısıyla süreçte aile katılımının az olduğunu belirtmiştir. Araştırma sonuçları bu çalışma ile benzer sonuçlar göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara bakıldığında, öğretmenler öğrencilerin yazma çalışmalarını kontrol etmekte zorlanmıştır (14 katılımcı). Yazma çalışmalarının kontrol edilmesi öğrencinin yazdığı ürünle öğretmenin aynı ortamda olmasını gerektirmektedir. Yazma çalışmalarının kontrol edilmemesi öğrencilerin yazılı ürünleri ortaya koyma sürecini ciddiye almamasını da beraberinde getirmiştir. Diğer taraftan yazım kuralları ve noktalama imlerinin kullanımı da öğretmenler tarafından kontrol edilememiştir. Kontrol sürecinin gerektiği gibi yapılmaması aslında yazılı ürünlerin sağlıklı bir şekilde değerlendirilmediğinin de göstergesi olarak kabul edilebilir. Yazılı ürünlerin oluşturulduğu sürecin yeterince kontrol edilememesi, bu ürünlerin nitelikli bir şekilde değerlendirilmemesi öğrencilerin yazma becerilerini olumsuz bir şekilde etkilemiş olabilir. Susar Kırmızı, Kapıkıran ve Akkaya'ya (2021) göre yazma becerisinin geliştirilmesi kendi içinde mücadele gerektiren bir yapıya sahiptir. Öğrenci açısından uğraşı verilmesi gereken bir alandır. Her ne kadar zorlayıcı gibi görünse de öğrenciyi düşünsel anlamda geliştiren bir niteliği vardır. Uzaktan eğitimde bu mücadelenin azalması ilerleyen yıllarda öğrencilerin düşüncelerini yazılı bir şekilde ifade etmesinde sıkıntılar yaşaması konusunda bir öngörü olarak düşünülebilir.

Araştırma bulgularına göre öğretmenler uzun sürdüğü için yazma çalışmalarına yeterince zaman ayıramamıştır (7 katılımcı). Yazmaya hazırlık çalışmalarının yapılması; yazmanın her bir aşamasının belirli bir zaman alması; öğrencilere bu süreçte öğretmenin rehberlik yapması, yazma sürecinin kontrol edilmesi uzaktan öğretim süreci içerisinde oldukça zorlayıcı olmuştur. Bu nedenle öğretmenler ders saatlerinde yazma çalışmalarını uzun zaman aldığı gerekçesi ile istedikleri gibi gerçekleştirememiştir. Çarkıt ve Koçoğlu da (2020) COVID-19 sürecinde Türkçe öğretmenlerinin karşılaştıkları zorlukları belirlemek amacı ile bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenler sınırlı zamandan dolayı yazma çalışmalarını gerçekleştirmede zorlanmıştır. Araştırmadan elde edilen bir başka sonuca göre öğrenciler COVID-19 sürecinde kitap okuma yerine dijital cihazlara daha çok zaman ayırmıştır. Kitap okumadıkları için de yazma çalışmalarında yeterince başarılı olamamışlardır. Elde edilen bu sonuç diğer çalışmaları da destekler niteliktedir. Bayburtlu'nun (2020) gerçekleştirdiği çalışmaya göre öğretmenler öğrencilerin bir kısmının ekran bağımlılığı olduğunu belirtmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda şu öneriler geliştirilmiştir:

- COVID-19 Salgını sürecinin bitmesi ve yüz yüze eğitimin başlaması ile birlikte etkili dinleme çalışmalarına yer verilmesi dinleme ve anlama becerilerinin geliştirilmesi açısından önemlidir. Yapılacak çalışmalarda öğrencilerin etkili bir şekilde dinleme yapması ve bu becerinin geliştirilmesi için özel çalışmalar yapılması önerilmektedir.
- COVID-19 salgını sürecinde derse katılımda sorun yaşayan, kendini ifade etmede çekingen davranışlar sergileyen öğrenciler için telafi çalışmaları yapılmalıdır. Yüz yüze eğitim başlayınca bu öğrencilerle grup önünde konuşma çalışmaları yapılmasında yarar vardır. COVID-19 Salgını

sürecinin öğrenciler üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak için konuşma becerilerinin geliştirilmesi yönünde özel çalışmalar yapılmasında yarar vardır.

- COVID-19 salgını sonrasında ilkokul öğrencilerinin okuma alışkanlığını geliştirmek için özel çalışmalar yapılmalıdır. MEB bu konuda okullarda etkili girişimlerde bulunmalıdır.
- COVID-19 Salgını sürecinden ekonomik olarak etkilenen ailelerin çocuklarının okuma alışkanlıklarının durumu araştırılmalı gerekirse bu konuda üniversiteler ve MEB iş birliği yapılmalıdır. Aileleri ekonomik sıkıntılar yaşamış olan öğrencilerin bu süreçten etkilenmelerinin devam etmesi durumunda kitap desteğinin sağlanması için gerekli girişimler yapılmalıdır. Bu öğrencilere daha ekonomik koşullarda kitap temin edilmesi için çalışmalar yapılmalı projeler geliştirilmelidir. Bu durum COVID-19 sürecinin getirdiği fırsat eşitliği sorununun çözümünde bir küçük de olsa etkili olabilir.
- COVID-19 salgın sürecindeki uzaktan öğretim çalışmalarının devam etmesi durumunda okuma alışkanlığının geliştirilmesi konusunda velileri bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır. MEB bu konuda okul aile iş birliği desteğinin sağlanması için çalışmalar yapılmalıdır.
- COVID-19 salgını sonrasında öğrencilerin yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik özgün çalışmalar yapılmalıdır. Öğrencilerin yazılı ürünleri ortaya çıkarması sürecinde öğretmenler onlara rehberlik etmeli ve yazıların niteliğini artırma yönünde çalışmalar yapılmalıdır.
- COVID-19 salgını sonrasında öğrencilerin kitap okuması için özel zamanlar yaratılmalıdır. Kitap okumanın yazma çalışmalarını destekleyici bir yönü olduğu gözlerden uzak tutulmamalıdır.
- COVID salgını sonrasında Türkçe bilmeyen ya da az bilen öğrencilerin Türkçe dil becerilerini arttırmak için özel çalışmalar yapılmalıdır. Bu gruplar için pozitif ayrımcılık yapılmasında yarar vardır.
- Bundan sonra eğitim öğretim sürecinin işleyişini etkileyecek olası bütün durumlar için hazırlık yapılmalıdır. MEB eğitim öğretimin okul dışı ortamlarda gerçekleştirilmesini de sağlayacak alternatif eğitim durumları üretmelidir.

Kaynakça

- Aykar, A. N. ve Yurdakal, İ. H. (2021). Erken çocukluk dönem öğretmenlerinin acil uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Temel Eğitim Dergisi*, 3(2), 6-14.
- Aytaçlı, B. (2012). Durum çalışmasına ayrıntılı bir bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 1-9.
- Akköse, C. (2020). Covid-19 salgınının eğitim üzerindeki etkileri. Erişim adresi (14 Haziran 2021): <https://www.egitimpedia.com/covid-19-salgininin-egitim-uzerindeki-etkileri>
- Arora, A. K. ve Srinivasan, R. (2020). Impact of pandemic COVID-19 on the teaching–learning process: A study of higher education teachers. *Prabandhan: Indian journal of management*, 13(4), 43-56.
- Balcı, A. (2020). COVID-19 özelinde salgınların eğitime etkileri. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 3(3), 75-85.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Bayburtlu, Y.S. (2020). Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretmen görüşlerine göre Türkçe eğitimi. *Turkish Studies*, 15(4), 131-151.
- Brooks, S. K., Webster, R. K., Smith, L. E., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N. ve Rubin, G. J. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: Rapid review of the evidence. *Rapid Review*, 395 (14), 912-920.
- Çarkıt, C. ve Koçoğlu, A. (2020). COVID-19 sürecinde Türkçe dersi uygulamaları üzerine nitel bir araştırma. *International Journal of Languages' Education and Teaching (IJLET)*. 8(4), 110-122.
- Daniel, J. (2020). Education and the COVID-19 pandemic. *Prospects*, 49(1), 91-96.
- Donnelly, R., Patrinos, H. A. ve Gresham, P. J. (2021). The impact of COVID-19 on education – recommendations and opportunities for Ukraine. Erişim adresi (12 Haziran 2021): <https://www.worldbank.org/en/news/opinion/2021/04/02/the-impact-of-covid-19-on-education-recommendations-and-opportunities-for-ukraine>
- Engzell, P., Frey, A. ve Verhagen, M. D. (2021). Learning loss due to school closures during the COVID-19 pandemic. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 118(17), 1-7.
- Fidan, M. (2021). COVID-19 and primary school 1st grade in Turkey: starting primary school in the pandemic based on teachers' views. *Temel Eğitim*, 3(1), 15-24.
- Fontanet, A., Grant, R., Greve-Isdahl, M. ve Sridhar, D. (2021). Covid-19: Keeping schools as safe as possible. A growing menu of effective measures can and should be deployed. Erişim adresi (9 Mayıs 2021): <https://www.bmj.com/content/bmj/372/bmj.n524.full.pdf> sitesinden 09
- Kalaycı, N. ve Yıldırım, N. (2020). Türkçe dersi öğretim programlarının karşılaştırmalı analizi (2009-2017-2019). *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(1), 238-262.
- Koçak, A. E. ve Göçmen, A. (2020). COVID-19 pandemi süreci, eğitim sistemini nasıl etkiledi, nasıl etkileyecek? Erişim adresi (12 Mayıs 2021): <https://evrimagaci.org/covid19-pandemi-sureci-egitim-sistemini-nasil-etkiledi-nasil-etkileyecek-9013>
- MEB (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (1,2,3,4,5,6,7 ve 8. sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Özel, S. (2020). Koronavirüs eğitimi nasıl etkiledi? Erişim adresi (14 Haziran 2021):<https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/koronavirus-egitimi-nasil-etkiledi-41620194>
- Schleicher, A. (2020). The impact of COVID-19 on education insights from education at a glance 2020- OECD. Erişim adresi (12 Mayıs 2021):<https://www.oecd.org/education/the-impact-of-covid-19-on-education-insights-education-at-a-glance-2020.pdf>
- Söylemez, Y. (2018). 2018 Türkçe dersi öğretim programındaki kazanımların üst düzey düşünme becerileri açısından değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 63, 345-384.
- Susar Kırmızı, F., Kapıkıran, Ş. ve Akkaya, N. (2021). Dijital ortamda yazmaya ilişkin tutum ölçeği (DOYAT): Ölçek geliştirme çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 417-444.
- United Nations (2020). Policy briefs: *Education during COVID-19 and beyond*. Erişim adresi (14 Mayıs 2021):https://www.un.org/development/desa/dspd/wp-content/uploads/sites/22/2020/08/sg_policy_brief_covid-19_and_education_august_2020.pdf

- UNESCO (2020). *COVID-19 educational disruption and response*, UNESCO. Erişim adresi (20 Haziran 2021):<https://en.unesco.org/covid19/Educationresponse>
- Viner, R. M., Bonell, C., Drake, L., Jourdan, D., Davies, N., Baltag, V., Jerrim, J., Proimos, J. ve Darzi, A. (2021). Reopening schools during the COVID-19 pandemic: governments must balance the uncertainty and risks of reopening schools against the clear harms associated with prolonged closure. *Archives of disease in childhood*, 106(2), 111-113.
- World Bank. (2020). The COVID-19 pandemic: Shocks to education and policy responses. Erişim adresi (20 Haziran 2021):<https://www.worldbank.org/en/topic/education/publication/the-covid19-pandemic-shocks-to-education-and-policy-responses>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yurdakal, İ. H. ve Susar Kırmızı, F. (2021). COVID- 19 salgını sürecinde gerçekleştirilen acil uzaktan eğitime ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 51, 137-159.